

POSTANOWIENIE

8 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 8 lutego 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J. W.

z udziałem E. B., A. M., T. M., E. Z., B. R., U. Ć., A. Z., E. Z.1., M. Z., D, R. i K. R.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej A. M.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Zamościu

z 20 kwietnia 2022 r., I Ca 336/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[PG]

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych

jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Zamościu z 20 kwietnia 2022 r. (sygn. akt I Ca 336/21) pełnomocnik uczestniczki postępowania A. M. oparł wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłance określonej przez art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., jednocześnie stwierdzając, że potrzeba wykładni art. 286 k.p.c., wobec rozbieżności rozumienia tego przepisu w orzecznictwie Sądu Najwyższego, koresponduje z koniecznością wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego problematyki ewentualnej potrzeby interpretacji pojęcia „opinii biegłego (opinii uzupełniającej)”, o której mowa w art. 286 k.p.c. (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl. oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22, niepubl.). Z kolei - jak wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego - skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurystyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego:

z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl., z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Odnosząc się do skierowanego do Sądu Najwyższego wniosku pełnomocnika skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że pełnomocnik ten w sposób nieuprawniony połączył przesłanki „przedsądu” kasacyjnego z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., formułując jednocześnie jedno wspólne uzasadnienie dla ich wykazania. Zabieg ten był wprawdzie pozbawiony podstaw, jednak nie wykluczył możliwości ustosunkowania się przez Sąd Najwyższy do, sformułowanego w skardze kasacyjnej uczestniczki postępowania, wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania.

Odnosząc do kwestii dookreślonej przez pełnomocnika skarżącej, w ramach powołanych przesłanek przedsądu, nie ulega wątpliwości, że zagadnienie to było przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego. Wprawdzie co do wskazanej na tle wykładni art. 286 k.p.c. interpretacji tego przepisu ukształtowały się w orzecznictwie tego Sądu trzy poglądy, to prymat wypada przyznać zapatrywaniu, wedle którego zachodzi warunkowa obligatoryjność ustnego przesłuchania biegłych, jeżeli obok zastrzeżeń do opinii pisemne zgłoszony zostanie wniosek tego rodzaju lub też sąd we własnym zakresie uzna to za celowe; przy czym współczesne rozumienie zasady bezpośredniości nie stoi na przeszkodzie poprzestaniu na sporządzeniu opinii biegłego w formie pisemnej, jeżeli nie nasuwa ona zastrzeżeń lub wątpliwości sądu i stron (zob. np.: wyroki Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2012 r., II PK 97/11, niepubl. i z 17 czerwca 2010 r., III CSK 297/09, niepubl.). Należy odnotować także skrajne poglądy sprowadzające się do tego, że: sąd ma zawsze obowiązek wezwać biegłego na rozprawę celem potwierdzenia opinii pisemnej, złożenia ustnych wyjaśnień i odpowiedzi na ewentualne pytania

stron i sądu, bez względu na zlecenie sporządzenia opinii w formie pisemnej; wymagają tego bowiem zasady bezpośredniości i kontrydiktoryjności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 14 listopada 2013 r., IV CSK 135/13, niepubl.) oraz pogląd, zgodnie z którym nawet jeśli zostały zgłoszone zastrzeżenia do opinii pisemnej, sąd nie ma obowiązku wzywania biegłego na rozprawę i umożliwienia zadawania mu pytań w formie ustnej. Dopuszczalne jest bowiem zlecenie biegłemu ustosunkowania się do zarzutów na piśmie, a wybór takiej formy wyjaśnienia wątpliwości co do treści opinii nie stanowi uchybienia procesowego (zob. np.: wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, niepubl.). Konkludując powyższe rozważania należy zauważyć, że generalnie art. 286 k.p.c. odnosi się do uprawnienia sądu, który – nie poprzestając na pisemnej lub ustnej opinii biegłego – może zażądać od biegłego dodatkowych pisemnych lub ustnych wyjaśnień, a dokonanie czynności określonych w art. 286 pozostawione jest uznaniu sądu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1999 r., II UKN 273/99, OSNAPiUS 2001, nr 8, poz. 284). W rezultacie przyjąć trzeba, wbrew stanowisku wystawionemu przez pełnomocnika uczestniczki postępowania, że zaprezentowana, w ramach przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., kwestia była już przedmiotem wypowiedzi zarówno doktryny, jak też orzecznictwa, który to dorobek, w tej materii, jest wystarczający. Zaprezentowane zastrzeżenia związane z interpretacją art. 286 k.p.c. należą do zwykłych, a ponadto nie odznaczających się „nowością”, wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa i nie wymagają ponownej ingerencji Sądu Najwyższego celem zmiany dotychczasowego orzecznictwa. Niezależnie jednak od tej oceny w podstawach skargi kasacyjnej nie powołano zarzutu naruszenia art. 286 k.p.c., co oznacza, że wykładnia tego przepisu nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. może być skuteczne wtedy, gdy dotyczy przepisu, którego naruszenie wytknięto w jednej z podstaw skargi kasacyjnej.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wyartykułowano też jednoznacznie istotnego zagadnienia prawnego ani nie wykazano jego istnienia. Jeżeli intencją skarżącej było powiązanie zagadnienia

prawnego z treścią przepisu art. 286 k.p.c., to z przyczyn wyjaśnionych takie zagadnienie prawne nie było przydatne dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej.

Natomiast odnośnie do powołanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej przepisów art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. wskazać należy, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., w efekcie spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, OSNC-ZD 2009, nr 3, poz. 66). Odnośnie, natomiast, do wskazanego przez pełnomocnika skarżącej art. 328 § 2 k.p.c., to przepis ten został zmieniony, przez art. 1 pkt 109 ustawy z 4 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.) zmieniającej ustawę Kodeks postępowania cywilnego z dniem 7 listopada 2019 r., w ten sposób, że skreślono powołany w skardze kasacyjnej paragraf drugi art. 328. W rezultacie przepis art. 328 § 2 k.p.c. w realiach sprawy, w postępowaniu drugoinstancyjnym nie miał zastosowania, gdyż nie obowiązywał. Zastosowanie znajdzie, natomiast, art. 327¹ oraz art. 387 § 2¹ k.p.c., których pełnomocnik skarżącej nie powołał.

W efekcie, mając na względzie wszystkie wcześniejsze uwagi, zabieg pełnomocnika skarżącej, celem wykazania powołanych przesłanek przedsądu okazał się bezskuteczny.

Wskazać należy, że nie zachodzi również nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

[SOP]

(r.g.)

